

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. IX. Seditiõnum causæ ex subditis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

qui operantur arma nulli vendere priuato, sed neque qui in numeris constituti sunt a misactores, quos etiam deputatos appellant, qui de fisco annonas accipiunt, permittimus operari, aut alicui vendere arma: sed solum diligentiam habere armorum militum in numero constitutorum, in quibus militant. Si vero nouum aliquid faciunt, hoc auferri ab eis & in sacro nostro inferri armamento adiciendum ibi repositis publicis armis.

Cap. 2. Hoc autem obseruare volumus & eos, qui in ordinibus ballistariorum sunt, quos per diuersas statuimus ciuitates, ordinantes eos & arma facere sancientes, vt & ipsi sola publica arma in armamentis publicis vniuscuiusque ciuitatis recondita corrigant, atq; renouent. Si qui vero vni aliquid armorum instruxerint, hoc similiter & ipsi inter publica arma presentent, & nulli alteri penitus vendant. Hoc quoque custodiant, qui in Ballistariis deputati sunt, periculo patrum, ciuitatum, sub quibus & ipsos ballistarios statuimus, & publicorum armamentorum diligentiam atque custodiam constituimus: quatenus si qui visi fuerint aut deputati, aut fabricensiu vendentes arma, prouideant per loca iudices, eos supplicis subdere, insuper etiam arma ab eis, qui ea comparant, sine pretio auferre, & publico vindicare.

Ceteris armorum cessum promissu.

Cap. 3. Hanc igitur gubernante nos Deo cogitationem, per presentem sancimus legem, in nulla ciuitate aut prouincia nostra reipublica habere licentiam priuatos, aut alium quempiam arma facere, aut vendere, aut quolibet mercari modo: sed solos eos, qui inter fabricenses referuntur, hac instruere & deferre ad sacrum nostrum armamentum. & hoc a tua celsitudine, & qui post te susceperint cingulum, custodiri sancimus, deputantibus nobis aliquos chartulariorum qui sub tua celsitudine in scrinio sunt constituti fabricensium, periculo quinquae inter eos priorum bonam opinionem habentes & oportunos, qui in hac felicissima ciuitate, & aliis ciuitatibus nostre Reipublice arma faciunt, requirentes prohibeant priuatos, aut etiam alios quosdam, citra eos qui deputati sunt inter fabricenses, armifacere agere causam, & in quibuscumque competerint locis, aliquos priuatos hoc audientes, hac offerre, & fisci applicare armamento. Si autem inter operarios priuatos, opifices oportunos inuenire potuerint, hos si voluerint in militis statu statuere, & in descriptione nomina eorum facere, & destinare nobis descriptionem artificum, vt per sacrum nostrum scriptum in illis statuatur locis, in quibus sunt publice fabricae, quatenus illi operantes arma & de fisco annonas accipiant. hoc enim factum & subtiliter obseruato a predictis personis, licentia penitus nulli dabitur, neque ciuitates inhabitantibus priuatis, neque villas incolentibus rusticis armis vti aduersus alterutros, necesseque presumere, & ex hoc plurimos homines occidi, publicas vero perire functiones, dum terra cultores vitam amittere metuentes, fuga propter timorem vniuntur; oportet ergo eos qui dirigitur a tua celsitudine ex memorato fabricensium scrinio ad prohibendos priuatos armorum factores, confessionem accipere etiam per loca iudicum, & subiectionum eis officiorum, & ciuitatum defensores & patres, quia nihil valebunt de cetero horum, quae a nobis prohibita sunt, aliquid agere, sed quae per presentem sancita sunt legem custodiant, penam & in pecuniis & in ipsum formidantes caput. Sancimus enim magna quidem Alexandria iudicem negligentem, quae a nobis sancita sunt, viginti auri librarum exsoluere penam, & cingulo cadere, & huius officium similiter auri librarum viginti, dare penam, & capitale subire supplicium: aliarum vero prouinciarum iudices damnum decem librarum auri sustinere, similiter autem casus cinguli subiacere & eorum officia. Defensores autem & patres ciuitatum, trum librarum auri multari poena & in capite sustinere periculum, si quod tale factum compenses non punierint, aut hoc agere volentibus non nuntient, sed late permiserint.

Cap. 4. Vt autem palam fiant, quae a nobis prohibita sunt, a priuatis & aliis quibusdam, citra eos qui in sacris nostris fabricensibus referuntur, fieri aut priuatis vendi arma: & hoc per presentem legem significari curauimus. Prohibemus enim priuatos fabricari & emere arcus & sagittas, & spathas, & enses quae vocare consueverunt semispathia, & quae vocantur

Zaba sive lorica, & contos & quolibet modo vel figura factas lanceas, & quae apud Isauros nominantur monocopia, & appellatos stinnos seu misilia, insuper & aspidas sive scuta, & galeas seu cassides; non enim ista alicuiusmodi instruere sinimus, praeter eos qui deputati sunt in sacris nostris fabricensibus, solos autem fieri & vendi a priuatis, & priuatis vendi permittimus cultellos minores, quibus nullus in praeliis utitur. Presentem igitur legem generalem tua celsitudo, in hac proponat regia ciuitate, nec non & per alias ciuitates nostra Reipublica, vt omnes agnoscetes quae placuerunt nobis, haec obseruent.

Qui vero exercendi sunt, melius publicis armis exercentur, vt factum apud Romanos.

CAPVT IX.

Seditionum cause ex subditis.

§. 1. SEDITIONVM origo, quemadmodum morborum ex constitutione corporis, ita ex imperij amplitudine, diuersisq; partibus oritur. Ang. v. c. l. 19 de ciu. c. 7. Quamuis de sunt hostes, tamen ipsa imperij latitudo peperit peioris generis bella, socialia scilicet & ciuilia quibus miserabilis quatuor genus humanum, siue cum belligeratur vt aliquando conquelescant, siue cum timetur, ne rursus exsurgant. Oriuntur igitur discordiae populi crebro nulla causa, nequitia tantum & lasciuia populi, & eorum qui populum ducunt. Huiusmodi fuere seditiones populi Israelitici in deserto, contra Moysen & Aarone, contraque Deum ipsum infestae. Quid enim æquius benigniusq; Moyses, quid magis propitium quæ Deus, qui quotidianis miraculis beneficiisque rebellium ingratitudinem obruebat? Nulla etiam seditionis causa in Samuele fuit, & confurgentes tamen cum abiecerunt, regemque petierunt. Quid mouit furiosos vt Absolonem, deinde Sebam duces secuti impia arma Dauidi inferrent? Alia cogitare non possum, quam felicia bella sancti regis, gentiumq; vicinarum prædas, indeque luxum, qui plurimos merferit. Hinc Absolon populi vitij magis idoneus quam Dauid, & Seba omnia permittitur, vt qui esset vir Belial, & tæterrimo cuique obnoxius, fautorque.

Seditiones interni morbi sunt.

Seditiones saepe nulla ex causa.

Ad hoc genus reuoco stultissima ludicra, ob quæ seditiones frequentes motæ sunt. Histiones & Pantomimi a Nerone ex Italia pulsi sunt, quod eorum causa variæ factiones oriretur, adeo vt ad contentiones fautorum militem theatro affidere oporteret. Ita Suet. male Nerua restituit, bene Traianus iterum abstulit.

Sine causa etiam & occasione in Leonem tertium Romani, in Vitalem Michaëlem Veneti, quod reducta classe pestis urbem inuasisset causati; In suos Magistratus, & Neapalionem legatum Bononienfes, itaque crebro existunt, quarum nulla in rectoribus causa, nec causæ prætextus vllus.

§. 2. Belli quidem Seban causa fuit factio; & inuidia, quod tribus Iuda non presentibus alijs Regem reduxisset. Quare (inquiunt 2. Reg. c. 19.) reserati sunt fratres nostri viri Iuda, & traduxerunt regem, & domum eius Iordanem, omnesque viros Dauid cum eo. Et. Decem partibus ego maior sum apud regem, magisque ad me pertinet Dauid quam ad te, cur fecisti mihi iniuriam, & non mihi nunciatum est priori, vt reducerem regem meum? Durius autem responderunt viri Iuda filiis Israel. Quid hic aliud quam merus amor in regem? & vide tamen mutabile ingenium populi c. 20. F. Bochri cecinit buccina, dixitq; non est nobis pars in Dauid neque hereditas in filio Isai, reuertere in tabernacula tua Israel: separatusque est omnis Israel a Dauid, secutusque est Seba filium Bochri. Tam facile animos mutat inuidia contentiosa. Pars contempta semox applicat non nobili alicui & forti duci, sed

Seditionis causa mutua inuidia, & prætextus in principem amor.

Seba filio Bochri viro Belial. Inuidebant itaque Tribui Iuda, cui regnum perpetuum promissum fuit, felicitatem; & vnus hominis contagione insaniunt; nam illo caeso omnes conuiescunt. Malignum sane vulgus, limis semper oculis procerum felicitatem inruetur, & cū potest, aduersatur. Arugo illa Remp. exfugit quam frangere & sternere nemo pōt. deinde ex sanguinem hostibus suis dilaniandam contradit.

Talis erat illa nobilis in Anglia seditio rusticorum: nō enim tam oppressos se queruntur, quam nō esse pares nobilibus. Anno 1381. Cantij iugum omne detrectabant, nobiles de medio tollendos dicebant. Ab eodem Adamo omnes sine discrimine natos, pares omnes esse. Itaque arreptis armis multos ē magistratibus nobilibusq; factio interemit, bona eorum diripuit, regem ad iniquas condiciones adegit, donec tandem auctores puniti sunt. Huiusmodi fuere conuentus Atheniensium, cum viros claros, & optime meritos exilio multarent.

§. 3. Causa seditionum etiam esse solet, cum potentes patrimonia absumpserunt: Causam eam sapientissime notauit Arist. l. 5. Pol. c. 6. *Fiunt & oligarchia conuersiones etiam, cum pauci potentes qui Remp. moderantur, rem suam familiarem consumserunt, intemperanter viuendo. Etenim tales homines rebus nouis student, & aut ipsi tyrannidem occupant, aut alium tyrannum parant: quemadmodum Hipparchus Dionysium Syracusis, & Amphipoli quidam cui nomen erat Cleobino, Chalciden sū inquilinos in urbem adduxit: eosq; cum venissent locupletibus insensos reddidit, atq; in eos incitauit. Et in Aegina is, qui negotium illud, qd ad Charetem attinebat, gessit, Reipub. administranda formam mutare conatus est propter talem causam. Interdū igitur aliquid mouere & nouare conantur: interdum pecuniam publicam furantur, ex quo aut inter se dissident & discordant, aut qui his Remp. depeculantibus aduersantur & repugnant: quod Apollonia accidit, eam dico quae est in Ponto. Haec prisca exempla, noua memorare nihil attinet, quibustes mala, aut nulla domi, spes multo asperior, seditiosi sunt. Fortis subsidia viuendi quaerunt. Omnino ita fieri asolet, communi interitu sua mala sopire conantur. rebus turbatis alacres sunt, quia aliqua spes affulget, in pace illis turbæ sunt. hinc tumultum & incerta pericula malunt, quam certa domus suæ mala. Certum itaq; esse statuat Magistratus, tot esse in Republ. hostes, quot sunt qui nequitia & libidine rem decoxerunt. Iulio regia pecunia opuserat, vt nihil haberet, omnia enim in largitiones effuderat. Catilinae sunt, & Certhegi, quibus ex luxu probra paupertatis ad facinus sunt incitamento. Demades Atheniensium orator ante opulentissimus, tandem pauper ciuitate pulsus est, septies falsi accusatus. At nihil opus est externa quaerere, Curionem, Milonem, ceterosque miseros & turbatores, praefertim Iulium. Caesarem & Antonium Triumvirum historiae exhibent.*

§. 4. Euertitur etiam Respubl. cum paulatim eo usque res deuenit, vt potestas magistratus imminuatur, & potentiores sint illi quos parere leges iubent. Illi enim non parent dicto, nisi animo collibitum est. Hinc Romanum Imperium infirmum redditur, cum duo tresve principes pares sunt imperatori, cui si se opponant sine dubio magnas difficultates inferrent Reipubl. causa est, quia potestas sine viribus contemnitur. Sic teste Aristotele mutata est Respubl. Thebanorum, quod plures, meliores, fortioresque essent, qui non admitterentur ad Reipubl. administrationem. Idem Megarensibus euenit, Syraculij, Rhodijque. Nec aliud perdidit imperium Constantinopolitanum quam principes ab imperatore dissidentes, tanta potentia vt eos in concordiam redigere non possent: Hac enim ratione contingit, vt ea sit potentia diuturnum, quæ vigorem magistratus prorsus tollit. Eodemque

Magni viri
extra magi
stratum nō
relinquendi.

modo in magno imperio, principum. Atheniensium quidem Remp. magistratus sortito electi, & plebei perdidit. Turpe est enim eos eligi vt praesint alijs, quos cognatos, parentes, filios nemo praepudore nominare auderet. Hinc viri nobiles, & magno animo praediti, contemptu vilium praesidium, qui & vulgo ridentur, facile conspirare, & in se transferre potestatem valent.

§. 5. Dissimilitudo etiam facile seditiones concire potest, vt cum sub vno rege sunt diuersae nationes, quarum alias aliae ferre nequeunt. Quod Clazomenis & Athenis factum memorat Aristoteles. Nostro etiam tempore frequenter vidimus exercitus ex varijs nationibus collectos inter se tumultuari. Vidimus & vrbes clarissimas exterorum admissorum seditionibus agitari. A quis granum praecipue; Belgæ inquilini, qui errorum & rebellionis causa, patria excefferant, exercitati iam malis ciuilibus, turbauere, pulsus Catholicis. Idem Welshia & Brema fecere in ordinem redactis Lutheranis. Olim maius ex hacre periculum fuit, cum coloniae deducerentur interdum ex diuersis gentibus, maxime si miscerentur antiquis ciuibus. Crebro itaque legitimus initium cædis in coloniis factum. Plus autem ad discordiam valet regionum, quam nationum diuersitas.

§. 6. Quod si rem ipsam spectemus, eadem ex populo causa seditionum oritur, quæ ex rectoribus, cum vt in hominibus eiusdem naturæ, sic vitiorum quoque sit affinitas. De Roma sua fatetur Florus l. 5. c. 12. *Qua enim res alia furores ciuiles peperit quam nimia felicitas? Syria prima nos victa corripit, mox Asiatica Pergameni regis hereditas. Ille opes atq; diuitia affluxere seculi mores, mersemque vitii suis quasi sentina Remp. pessum dedere. Vnde enim populus Romanus à Tribunis agros, & cibaria flagitaret, nisi per famem quam luxus fecerat? Hinc ergo Gracchana & prima, & secunda, & illa tertia Appuleiana seditio. Vnde regnare iudicariis legibus iussus à Senatu eques, nisi ex Auaritia, vt vestigalia Reipub. atque ipsa iudicia in quaestu haberentur. Hinc rursus & promissa ciuitas Latio, & per hoc arma sociorum. Quid autem bella seruilia: vnde nobis ex abundantia familiarum? Vnde gladiatoris aduersus dominos suos exercitus, nisi ad conciliandum plebis fauorem effusa largitio, cum spectaculis indulget, supplicia quondam hostium artem facit? Tam vt speciosiora vitia tangamus, nonne Ambitio honorum ab iisdem diuitiis incitatur? Atqui inde Marianna, inde Syllana tempestas. Aut magnificus apparatus conuiuiorum & sumptuosa largitio, nonne ab opulentia paritura mox egestatem? Haec Catilinam hostem patriæ suæ impiegit. Denique illa ipsa principatus & dominandi cupido, vnde nisi ex nimis opibus venit? Atqui haec Caesarem & Pompeium, iurialibus in exitum Reip. facibus armauit. Hos igitur omnes populi Romani domesticos motus separatos ab externis, iustissime bellis ex ordine prosequemur.*

Adiuuant hæc omnia magisq; intenduntur, cum in populo grassantur, tum quia vulgantur in plurimos, tum quia populus haud facile vitij resistit, plus in eo est animi quam consilij, instabilis est, & sententias, vt tempestates aura commutat. Motuum & mutationum cupidus est, quia multi in eo sunt agentes, multi nouarum rerum appetentes. Quemadmodum enim nautis fame ac siti laborantibus quaelibet terra grata est, ita pauperibus, inquietis, afflictis omnis mutatio melius aliquid allatura videtur. Oraculum est Platonis in Axioch. *Populus ingratus est, rerum facile fastidiosus, mutabilis, crudelis, inuidus, ineruditus, vapore ex plebis colluue, & violentis impostoribus collectus. id honestum putat quod à plerisque laudatur.*

§. 7. Maximum est, & pene incurabile seditionis genus, quod ex superstitione oritur. Ratio enim eius ex intimo oritur animo, & ad omnia fanda, infanda propellit, neque cessat quamdiu mentes obident superstitione.

Diuerse
gentes facile
tumultuantur.

Idem in
pulo sunt
fontes ma-
lorum, qui
in rectori-
bus.

Am. M. I.
XXVI.
Calend.

Iulii a.
Nou.

Nonatores
periculosi in
omni statu.

Exemplis do-
ctum.
Euni.

Pseudopro-
pheta Aegy-
ptii.

Marici.

Elmahelis.

Cheminis.

Schacoculis
ann. Christi
M. 10. 11.

Am. M. 10.
XXVI.
Calenderis.

Judei ayo-
vux.

perditiones. Libet hoc loco admonere quod vir clarissimus, nostri seculi magnum decus, Justus Lipsius facit, L. aduersus Dialogistam. Verba eius sunt. Serio ego vos Principes moneo, cauete. A nulla re mai^{or} periculū imperijs & sceptris, quā ab innouata, aut infidiolē simulata religione. Hi. n. tales cōmouent animos plebis maxime & per speciem pietatis impellunt quo volunt. Exempla dabo? Ecce hæc pauca. Eunus (Flor. 3. c. 19. & Diod. Sicul. in Fragm.) olim in Sicilia fuit condicione seruus: qui fanatico furore simulato, dam Syriæ Deæ comas iactat, ad libertatem & arma seruos quasi numinum imperio, concitauit. & L. X. amplius millium exercitu coactō, palam Regem se ferens, Siciliam totam subegerat, nisi aggre, aggre coër- cuissent Romana arma. Quid Pseudopropheta ille Aegyptius sub Claudio? qui in Iudæa (Joseph. 2. belli Jud. c. 12.) per hanc ipsam speciem pietatis ad triginta M. hominum sibi adiunxit, cum ijs Hierosolyma petijt, arcem illam & sedem regni habiturus: nisi à Flo- ro præside qui obuiam egressus, acie victus cælusque esset. Haud dissimile Marici illius factum sub Vitel- lio: qui (Tac. 2. hist.) assertor Galliarū & Deus (id si- bi nomen indiderat) concitis octo millibus hominū, proximos Aduorum pagos trahebat, maiora & ipse aufurus, cum fanatica multitudo delecto milite op- pressa vel disiecta est: Quid Elmaheli in Africa? is (vt refert Joh. Leo l. 2.) mira sanctimonie opinione conciliata gente, bellum suo & Maroccenium regi (A- brahamus tunc erat) palam intulit, acie vicit, regno & vita spoliavit.

Nec dissimilis fraudis & fati in eadē Africa (idem Leo l. 3.) impius alius (Chemen Mennal vocant) qui rituum & religionis vanitate illectum populum in Regem Fessæ concitauit, pendere tributum vetuit; denique per aperta eo adegit, vt pacto sibi traderet Temesine regnum. Apud Turcas ipsos (vt referunt annales Tur.) nonne aliquoties res motæ hoc præte- xtu? fuit Schacoculis quidam simulatæ sanctimonie vir, & hoc sine in solitudinibus plerumq; agitans: cui ipse Princeps Turcarum Baiazites munuscula annua mittere in speluncam veneratione pietatis solebat. Is vbi maturum visum, post septē annos prodit, sectam nouam profeminat, fautores, asseclasq; reperit. Cum ijs vrbes aliquot Asiæ inuadit & diripit, ipsum Bas- sam Anatoliæ iusto prælio vincit. Imo paulo post Corcutem quoque Baiazitis filium, & mox Ali Bas- sam cum robustis veteribusque copijs aduentantem. Quid multa? in discrimen summum rem Turcicam adduxerat: cum visum ei defletere in Persarum fi- nes, quorum Rex eiusdem illius sectæ. Nam hæc est Sophilariorum secta, quæ præcipua causa etiam nunc inter vtramque istam gentem belli. Sed cum in via Carauanam quandam Persicam (agmen vianitum ita vocant) milites eius inuassent ac diripissent, plerisque viatorum cæsis: ita aggre Ismaël Sophi Per- sarum id tulit, vt ipsum, præfectosq; eius omnes, illico trucidandos satellitibus suis objiceret: reliqua mul- titudine in seruitutem adiudicata & diuisa. Hæc iusta Nemesis nebulonē illum assecuta est. In eadem Asia iā nuper Suleimanne Principe (vt referunt Annal. Turc.) quidā Calendër Zelebis insurrexit ad res no- uādas, tectus hoc ipso pietatis velo. Is cū aliquo Der- uisorū numero Sangiacos plures fudit, & Anatoliam totam vocauit ad arma. Sed. n. missu alpicijq; Sulei- manis, Ibrahimis Bassa, ancipiti plio ipsum, factionē- que deleuit. Quid in Creta insula (veniendum ad ri- denda est) Iudæus quidā (vt Socrat. Eccl. hist. 7. c. 37.) Theodos. Imperatore, quā scelestæ & periculose gēti suæ imposuit? Finxit se nouū Mosē adesse, callitus missū, vt eriperet eos ē diutina seruitute. Oppidatim ergo circūit, hortatur opes, amicos relinquere; se se- qui in terrā illam promissionis, & addebat (veteris il-

lius Mosi exēplo) per ipsum mare se eos traditurū. Credunt, cōueniunt, immēsa multitudo, omnis ætas, omnis sexus ad promontoriū, illo duce properant, i- tur in beatam terrā. Ipse insilire iubet, quod factū in- sana cōfidētia à plurimis: qui statim meris, paucis eo- rum scaphis piscatorijs exceptis. Caput ipsum sceleris nusquā cōparuit, siue homo, siue humana specie Ge- nius malus fuit. Deniq; nostro aut patrū quo nōne ta- lia monstra? Joan. Leiden sille nobilis, vibex & macu- la suæ vrbis. Qui opificio sartor, regna & sceptra som- niavit: & adeptus capta Monasterio vrbe, nisi potēte exercitu Principes imperiū obfedisent, recepsissent, i- psū & asseclas cōdignis supplicijs affecissent, vt iu- re hæc concludā Liuiano (l. 39.) dicto, nihil in speciē fallacius, quā praua religio est, vbi Deorū numē præ- tēditur sceleribus. Quod si tu insanas religionū & su- perstitionū q̄ras, nostri seculi historias lege, intelliges nihil esse ad tumultum, cædes, tormenta efficacius.

Ioann. Lei-
dani.

§. 8. Solent etiam collegia & societates crebro esse semina discordiarū, cum nō vt mēbra totius Reip. sed propriæ quædā ciuitates magnæ ciuitati insertæ plus potestatis sibi arrogāt, quam bono cōmuni expedit. Hinc & trauis & cōuentus in legibus imperiū prohibē- tur, eaq; occasione interdum contra Christianorū ec- clesias persecutio sæuiit. August^{us} vt auctor est Sueton. omnia collegia præter antiqua abrogauit. Omnia scil. præter antiqua. Nā illa permanferunt à Numa consti- tuta, vt Plutarch. auctor est. Distributi erant artifices varij, vt nunc in vrbib. cōtingere solet. Lex omnibus cōmunis erat. Vti sodalib. qui coeundi ius haberent, potestas esset, factionē quam vellent, sibi ferre: dū ne quid ex publica lege corrūperet. Hæc lex maxime tenenda est, omniaq; illi- cita cēsenda, quæ auctoritate magistratus nō coalue- rint, ideo dissoluenda vt Martian. cōstituit: cum vero quocunq; modo suspēcta ēt alia redduntur, cōtinuo sunt vetanda, vt factum est in Italia collegijs philoso- phorū Pythagoreorum, in quos tamen olim barbare sæuitum est, exultis cum scholis suis publico iudicio philosophis: nisi forte magi pleriq; erant. Quod qui- dem mihi verisimile videtur.

Legib. ergo regenda collegia, vt publico bono ser- uiant, aut si quid priuatim cōtra bonū publicū agitur, seruanda lex Martiani Jurisc. 4. 7. c. 22. Mandatis princi- palib. præcipitur præsidibus prouinciariū, ne patiantur esse colle- gia, sodalitiæque; neue milites collegia in castris habeant, sed per- mittitur tenuiorib. stipem mīstruam cōferre, dum tamen semel in mense coeant, ne sub prætextu huiusmodi illicitū collegium coeat: quod non tantū in vrbe, sed & in Italia & prouincijs lo- cum habere D. quod, Severus rescipit. Sed religionis causa coi- re non prohibentur, dum tamen per hoc nō fiat contra Senatū- consultū, quo illicita collegia arcentur. Non licet autē amplius quā vnum collegium licitū habere, vt est cōstitutum, & à diuis fratribus, & si quis in duob. fuerit, rescipitū est, eligere eū opor- tere, in quo magis esse velit, accepturū: ex eo collegio à quo rece- dit, id q; ei competit ex ratione qua cōmuni fuit. statutum est de pœna. Quisquis illicitum collegiū vrsupauerit, ea pœna tenetur, qua tenentur qui hominibus armatis loca publica, vel templa occupasse iudicati sunt. De collegijs specialiter nō cōcessis lex est; Collegia si qua fuerint illicita mādatis & cō- stitutionib^{us}, & Senatū cōsultrū, dissoluitur; Sed permittitur eis cū dissoluantur, pecunias cōmunes, si quas habent, diuidere, pecu- niāq; inter se partiri. In summa autē nisi ex Senatū cōsultri aucto- ritate, vel Caesaris, collegiū, vel quodcūq; tale corp^{us} coierit, cōtra Senatū cōsultrū, & mādata, & cōstitutiones collegiū celebrāt.

§. 9. Bellum in Græcia funestius nullum fuit Pello- ponesiaco, ciuile erat, inter victores Persarum certa- batur, annos 27. durauit, vrbes multæ excisæ, omnes cædibus funestatæ, agri flamma, ferroque vastati, de Athenis excidendis deliberatum. At quæ belli cau- sa? Megareses Lucum incenderant, ea re moti A- Pelopone- thenienses portu suo, & Attica Megarensibus inter- fici belli- dixerunt. Illi negotium ad Spartiatas referunt, Spar- causa leuis.

tiata legem abrogari voluit. Pericles non magni momenti causam esse confitetur, sed agi libertatem, tentari patientiam Athenarum. Si nunc imperium accipiant, tolerandum deinceps esse. Idque non modo ut orator maximus, sed etiam ut fidus consiliarius persuasit. Nam reuera omnium libertati imminuebant Lacedaemonij, & ceterae ciuitates imperium appetebant, quare & omnes perdidierunt.

§. 10. Seditio leuissima Othonis tempore nota est, ex incommoda armorum distributione. Tacit. l. i. hist. recenset in hunc modum. Paruo initio vnde nihil timebatur, sub Othone orta seditio prope urbi excidio fuit. Seprimam decimam cohortem colonia Hostiensis, in urbem acciri Otho iusserat. Armandae eius cura Vario Crispino Tribuno e praetorianis data. Is quo magis vacuus, quietis castris, inissa exequeretur, vehicula cohortis, incipiente nocte, onerari aperto armamentario iubet. Tempus in suspicionem, causa in crimen, affectatio quietis in tumultum euoluit. Et visa inter temulentos arma cupidinem sui mouere. Fremit miles, & Tribunos centurionesque proditiōis arguit, tamquam familiae senatorum ad perniciem Othonis armarentur. Pars ignari & vino graues, pessimus quisque, in occasionem pradarum, vulgus, ut mos est, cuiusque motus noui cupidum, & obsequia meliorum nox abstulerat. Resistentem seditio tribunum, & feruissimum centurionem obtruncant rapta arma, nudati gladij, insidentes equis urbem ac Palatium petunt. Erat Othoni celebre conuiuium, timet ipse & timetur a cōiuiis. Dilabitur magistratus & senes feminae per tenebras, & diuersa urbis itinera incertas latebras petunt. Militum impetus ne foribus quidem Palatii coercitus, quo minus conuiuium irrumperent: ostendi sibi Othonem expostulantes. Vulnerato Iulio Martiale Tribuno, & Vitellio Saturnino praefecto Legionis, dum ruentibus obstant, vndique arma & mina, modo in Centuriones Tribunosque, modo in Senatū vniuersum lymphatis cœco pauore animis, & quia neminem vnum destinare ira poterant, licentiam in omnes poscentibus: donec Otho contra decus imperii thoro insitens, precibus & lacrymis egre cohibuit. Redieruntque in castra inuiri. Fecit id Otho in seditione Romanae urbi periculosissima, castra seditioforum post primum tumultū ingreditur, milites blanda oratione mitigat aut perstringit, neque in plures quam duos (qui perditū & temulentū) animaduerti iussit: atque ferocitatis modus grate acceptus, compolitiq; ad praesens milites, qui coherceri nō poterant.

§. 11. Inconsulta principum liberalitas etiam discordiarum crebro dat causam, cum enim alicui donatur, quod alter suum esse contendit, lites eo usque crescent, ut ne donator quidem sopire eas possit. Ita factum in Belgio an. 1007. Balduinus Barbatius comes Flandriae, post multa obsequia in Henricum II. Imperatorem, & conciliatum fauorem, dono ab illo obtinuit Wallachiam cum alijs Zeladiae insulis, & materiam simul discordiae, rixarū & bellorum inter Flāndros & Hollandos, quae tam aspera & diuturna fuit, ut spatium quadringentorum annorum per interualla durauerint. Hollandis ius suum & liberalem donationem, ad Ludouicum Caesarem, Ludouici Pij filium, referentibus. Flandris verò a recentiore Henrici donatione nullatenus cedentibus.

Cum capiti oculi non credit corpus, male resp. geritur

§. 12. Mihi quoque difficile videtur libertatem custodire, ubi dux est vnus quidē, sed cui parua, & quasi precaria potestas, quem dum honoris causa eligunt, quasi suspectum custodiunt, ut nec ipsi, nec dux tutus videatur. Marinus Faletrus à Venetis dux electus, delere senatum statuit, & nisi per cōscios detecta res fuisset, flagitium perpetrasset. Quod etiam Biamontis Teupoli perfidia instituerat facere, factaque magna caede tandem victus est. Egnat. l. 4. Hinc consultum est, vel nullum ducem, vel talem eligere, qui per custodias & aetatem nihil possit, nam leges parum fortes continendae ambitioni, animi hominum parum sunt stabiles.

CAPVT X.

De seditionibus ex Religione vberius disputatum, & Reipublicae ac religionis status anno 1617.

§. 1. **M**AGNA pars bellorum, calamitatumque, & seditionum, aut ab religione est, aut praetextu religionis; quapropter pluribus ea de re agendum: quod quamuis I. de pace Germania, & coronide Jubilorum egerim, eadē tamen sibi hic liber deposcit. Nullius n. rei tam audios fore posteros existimo, quam vt cognoscant, quid celebratissimo saeculo nostro actum sit, si quis vberiora desiderat, Jubilum Jubilorum consulat.

§. 2. Duplex est omnino genus hominum quod negocia religionis iudicat; Quidam multitudinem ac varietatem opinionum, crebramque mutationem considerantes, omnem penitus religionem contemnunt, libros tamē cristicos, & certamina comparant, ac legunt, ut alienis litibus animos pascant. Horum expertus Iannas, & irrisiones Sibrandus Lubbertus, sefe vlciscitur, atque ita eos describit praef. contra Faustum Socinum. Maxima pars hominum sinistre iudicat de laboribus & curis, quas Doctores in explicanda & defendenda doctrina Christiana ponunt. Multi enim Religionem tanquam inanes fabulas, & terribilissima ad hominum animos percellendos excogitata vident, & subsannant: hi putant omnes contentiones de dogmatibus Christianae doctrinae tantum esse logomachias, & quia ipsi in corde suo omnem Religionem vident, eamque nullum alium ob finem praetendunt, quam vt emergant, suis animis metuantur aliorum animos, indignanturque, & fremunt, cum vident aliquem esse, qui ipsorum cupiditati iusserit, iudicioque applaudere recusat. Hi homines mūdā gloria inflati conueruntur communem tranquillitatem diuersitate religionis perturbant; cum tamen ipsi sepe tam petulant ingenio sint, ut versutos homines supponant, qui noua dogmata cudent, ut dum p̄y doctores se illis opponunt, ipsi se his spectaculis oblectent, & doctrinam, quam oderunt, & fouere videri volunt, populo exosam reddant; accidit etiam, ut cum omnia sursum & deorsum voluere in animo habeant, certamina in doctrina concitent; vel eos, qui ea mouent, foueant, impediuntque, ne lites in doctrina mota legitimo iudicio componantur, aut decidantur, & quod omnium miserrimum est, cum sint dogmatū doctrinae Christianae imperiti, summum de illis iudicium sibi arrogant, perinde ac si cacus de coloribus recte iudicare possit: qui paulo moderatiores sunt, delectantur quidem doctrinae puritate, sed non putant eam tanti momenti esse, ut propter eam tantas contentiones, tantaque certamina subire debeamus.

§. 3. Hi quidem impij sunt, & Deo abominati, quos **יִרְיָוִי** Illusores, vocat P̄l. i. Propheta Dauid. Sunt illi omnibus haereticis pestilenciores; nam haeretici in vnum errorem, aut plures impellunt, hi verò omnem fidem, omnemque errorem sp̄nt, & planē in atheismum abeunt, itaque **יִרְיָוִי** sunt, reprehenses, irrisores, ut Aquila Ponticus vertit, sunt **יִרְיָוִי** transgressores, ut quinta, & sexta editio: **יִרְיָוִי**, impostores, ut Symmach. R. Dauid **יִרְיָוִי** ait esse homines astutos in sciētia ad malum, & versutos, & loquentes mala supra filios hominum, & dantes opprobrium & malum supra filios hominum. Hanc ob causam verus Bibliorum interpres vertit, pestilenciores, cum dixit: Et in cathedra pestilentia non sedit. Ita & 72 interpretes **יִרְיָוִי** καὶ ἐν καθέδρᾳ λοιμῶν, & in cathedra pestilentiarum; Imò & Symmach. Prou. 20. 1. **יִרְיָוִי** ὁ ἐπὶ τῆς **יִרְיָוִי** est vinum. Et Prou. 9. Vbi noster **יִרְיָוִי** vertit, illusor, & 72. καὶ ὁ Συμμάχ. ait **יִרְיָוִי** ὁ ὡς οὐκ ἔστιν, & si pestilentia fias. Voluit tot modis S. S. irrisores cōpelcere, ut certo cōstaret nihil esse praetertum in causa religionis pestilentius irrisione, & contemptu. Omnia enim naturae iura illi violant, & celest. me venena spargunt, magisque veritati, quam vlli haeretici, obstitunt. Cuius duplex causa est.

§. 4. Prior